A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1930 ÉVI SZEPTEMBER HÓ 18 NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA:

ARDAI ALADÁR
LELKÉSZI FŐJEGYZŐ

A NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA

TIPOGRAFIA WEISZ TINCA.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1930 ÉVI SZEPTEMBER HÓ 18 NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA:

ARDAI ALADÁR

LELKÉSZI FŐJEGYZŐ

A NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA

TIPOGRAFIA WEISZ TINCA.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1930 ÉVI SZEPTEMBER HÓ 18 NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

Jelen voltak: Kassay Béla esperes és Szabó Zoltán egyh. megyei gondnok elnöklése mellett:

I. Tanácsbirák:

Lelkésziek:	Világiak:
Böszörményi Lajos	gróf Tisza Kálmán
Fogarassy Bálint	dr. Hadházy Kálmán
Bottyán Pál	dr. Sarkady Dániel
Balogh Mátyás	Fráter Emil
Szakács Dénes	
Ardai Aladár	

II. Ügyészek:

Dr. Kapéry Béla és Dr. Bernáth Lajos

III. Jegyzők:

Ardai Aladár és Kun Zoltán lelkészi, Dr. Hadházy Kálmán és Rovács István világi részről.

IV. A számvevőszéktől:

Juhász András előadó, Bottyán Pál, Nánássy Dániel, Szűcs Antal, Kegyes István, Boncos László, Rovács István.

V. A tanügyi bizottságból:

Kassay Béla elnök, Jakab Viktor előadó, Nánássy Dániel, Szűcs Antal, Kun Zoltán, Vass Jenő.

VI. A belmissziói bizottságból:

Kassay Béla elnök, Nagy Zoltán előadó, Ardai Aladár, Bottyán Pál, Kun Zoltán, Szűcs Antal.

VII. Az egyházközségek képviseletében:

Agyáról:	Fogarassy Bálint l.	Hadi m. Sándor g.
Antról:	Balogh Mátyás l.	
Aradról:		Szabó Zoltán fg.
Árpádról:	Boros Gábor l.	Besenyi István g.
Belényesből:	Jakab Viktor l.	
B.-sonkolyosról:		Fenesi Mihály pr.
B.-ujlakról:	Nagy Zoltán l.	
Bélzerindről:		Gyarmati Sándor g.
Borosjenőről:	Liszkay Kálmán l.	
Borossebesről:	Szabó József l.	
Csermőről:	Bitay Lóránd l.	Szabó Mátyás pr.
Erdőgyarakról:	Bugyi János l.	Rostás János pr.
Erdőhegyről:	Bottyán Pál l.	Tősér Dániel g.
Feketegyarmatról:		
Feketetótról:	Nánássy Dániel l.	Molnár László g.
Gyantáról:	Ardai Aladár l.	Boros b. Péter g.
Gyorokról:		
Köröstárkányból:	Szakács Dénes l.	
Magyarcsékéről:		
Magyarremetéről:		
Mezőbajjról:	Szűcs Antal l.	N. Varga Sándor g.
Nagyszalontáról:	Böszörményi Lajos l.	Kenéz Lajos pr.
	Dohi Árpád l.	Nagy István pr.
Nagyzeréndről:	Balogh László l.	S. Gál Lajos g.
Pankotáról:	Kun Zoltán l.	
Szentleányfalváról:	Nagy Dániel l.	
Tamáshidáról:		
Tenkéről:	Kassay Béla l.	P. Orbán Péter g.
Vadászról:	Vass Jenő l.	Bondár Sándor g.
Várasfenesről:	Juhász András l	

VIII. Tanítók-pviselők:

Seress László, Mikó Pál.

49. szám. A nagyszalontai ref. egyházmegye 1930 évi őszi közgyülését szeptember hó 18-án Nagyszalontán a ref. egyházközség tanácstermében tartotta meg. A közgyülés ez alkalommal is népes s lefolyásában mindvégig sima és harmónikus voit.

A XC zsoltár buzgó eléneklése után esperes szivből fakadt alkalmi imája emelte az Örökkévalóhoz a lelkeket. Ezután a szokásos esperesi megnyitó következett. Tartalmas megnyitójában esperes mindenek előtt megemlékezett az országunk életében beláthatatlanul fontos trónváltozási eseményről. Az ország egész lakosságának s közte a mi kisebbségi népünknek őszinte örömére a még tapasztalatlan gyermekkirály helyet adott az uralkodói székben a küzdelmekben megedzett s tapasztalatokban meggazdagodott királyi atyának, a trón jogos örökösének és birtokosának. Bár a közeli trónváltozásnak nincsenek még látható eredményei, a legjobb reménységgel hisszük, hogy Őfelsége II. Károly királyunk bölcs országlása boldogabb jövendőt hoz ugy református anyaszentegyházunk, mint sokat szenvedett és csalódott magyar népünk számára.

Ezután méltó aggodalommal mutatott rá az országunk gazdasági, ipari és kereskedelmi életét egyre sorvasztó, sőt pusztitó sulyos gazdasági válságra, amely immár az egyház falain belül is éreztetni kezdi káros hatásait. Figyelmezteti az Őrállókat, hogy a rájuk bizottakkal hüségesen, a legnagyobb körültekintéssel és bölcs takarékossággal sáfárkodjanak, de másfelől ne feledjék hogy vannak kötelességek, melyeket egyházunk jobb jövője érdekében még a legnagyobb nehézségek leküzdése árán is teljesiteni kell.

Végül szomoruan emlékezik a nagy személyi veszteségről, mely

DOMAHIDY ELEMÉR
királyhágómelléki egyházkerületi főgondnok

elhalálozásával érte nemcsak egyházkerületünket, hanem egész egyetemes kálvinista egyházunkat. Nem szükség képet rajzolni az Ő nemesen markáns egyéniségéről, hiszen ott él még mindnyájunk élénk emlékében az ő testi és lelki arca. Kiemelkedő typusa volt az egyházunk és nemzetünk jelen érdekeiért és jobb jövendőjéért tántorithatatlan bátorsággal küzdő vezéralakjainknak. Kéri, hogy nevét és jóemlékét őrizzük meg kegyelettel jegyzőkönyvünk lapjain s őszinte, mély részvétünkről jegyzőkönyvi kivonatban biztositsuk a legtöbbet vesztett bánatos családot.

Egyházmegyénk közgyülése magyar kálvinista egyházunk elhunyt nagyjának, — néh. Domahidy Elemér — egyh. kerületi főgondnoknak nevét hálás kegyelettel örökiti meg jegyzőkönyvének lapjain s őszinte mély részvétét jegyzőkönyvi kivonatban tolmácsolja a gyászoló családnak.

E határozat után esperes szivesen üdvözölve a lelkészi és világi tisztviselői kart s az egyházmegyei közgyülésnek összes jelenlevő alkotó tagjait

a nagyszalontai ref. egyházmegye 1930 szept. hó 18 napjára összehivott közgyülését elnöktársa nevében is megnyitottnak nyilvánitja.

50. szám. Az egyházak világi képviselőit megbizóleveleik alapján az egyházközségek névsorrendjében

igazolja egyházmegyénk közgyülése.

51. szám. Csécsi Imre aradi és Kecskeméthy Kálmán b.-sonkolyosi lelkész betegségük miatt, V. Wesmás Károly gyoroki lelkész és a borosjenői egyház világi képviselője az egyház szegénysége miatt, Igyártó Sándor bélzerindi lelkész külföldi utja miatt, Ungváry Gyula tamáshidai lelkész és a tamáshidai egyház világi képviselője egy közbejött temetés miatt, Miskolczy Jenő és Mészáros Dániel világi tanácsbirák, továbbá a borossebesi és gyoroki egyház világi képviselője más, halaszthatatlanul fontos elfoglaltságuk miatt nem jelenhettek még egyházmegyénk közgyülésén. Nem jelentették előre távolmaradásukat Bdkor Sándor feketegyarmati lelkész és az anti, belényesi, b.-ujlaki, feketegyarmati, köröstárkányi, magyarcsékei, magyarremetei, pankotai, szentleányfalvai és a várasfenesi egyházak világi képviselői.

Egyházmegyénk közgyülése az előre bejelentett távolmaradásokat igazoltnak veszi, a bejelentés nélküli távolmaradókat pedig 30 nap alatti igazolásra kötelezi. Az igazolatlanul maradó mulasztókat a 62 926 sz. egyh. m. határozat alapján 200 Lei rendbirsággal bünteti.

52. szám. A kiosztott tárgysorozatot egyházmegyénk közgyülése felolvasottnak tekinti s a tanácskozás rendjéül változtatás nélkül

elfogadja.

53. szám A mult gyülésről elmaradtak az utólagos igazolási terminus alatt az esperesi hivatalnál valamennyien elfogadható indokkal igazolták távolmaradásukat.

Egyházmegyénk közgyülése a bejelentést tudomásul veszi s a tavaszi em. gyülés távolmaradóit bejelentett inkokaik alapján utólagosan igazolja.

54. szám. Olvastatott a lelkészi tanácsbirói állásra elrendelt szavazatok felbontása alkalmával felvett jegyzőkönyv. A szavazatbontó bizottság jegyzőkönyve szerint beérkezett 29 anyaegyház-

ból 38 szavazat, melyből 37 érvényes szavazat volt. A szavazatok a következőkép oszlottak meg: Ardai Aladár gyantai lelkészre 19, Kun Zoltán pankotai lelkészre 10, Boros Gábor árpádi lelkészre 4, Jakab Viktor belényesi lelkészre 2, Igyártó Sándor bélzerindi lelkészre 1, Juhász András várasfenesi lelkészre 1 szavazat esett Ennélfogva a bizottság Ardai Aladár gyantai lelkészt a nagyszalontai egyházmegye megválasztott lelkészi tanácsbirójának jelentette ki.

Egyházmegyénk közgyülése a szavazatbontó bizottság jelentését egyhangulag tudomásul veszi s Ardai Aladár gyantai lelkészt felhivja az eskü letételére; ki az esküt letevén, esperes szeretetteljes szavakkal köszönti őt hivatali állása elfoglalása alkalmából.

55. szám. Eskütételre tanitó ezuttal nem jelenkezett.

56. szám. Tárgyaltatott esperes előzetesen kinyomatott, a közgyülés alkotó tagjaihoz kellő időben eljuttatott, az 1930 évi egyházlátogatás alapján az egyházmegye állapotáról szóló jelentése. (Lásd mellékletet.)

Egyházmegyénk közgyülése esperes jelentését az egyházmegyénk területén történt püspöki vizitáció lefolyásáról s az egyházmegye állapotáról hü képet nyujtó törvényszerü egyházlátogatásról általában tudomásul veszi s az intézkedéseket igénylő ügyekben a következőket határozza:

Mindenekelőtt hálás köszönetét fejezi ki főtiszt. és mélt. Püspök Urnak azért, hogy generális vizitációjának ezévi utvonalába egyházmegyénk területét ismét felvette s őrállói látogatásának gazdag áldásaiban ezuttal 14 egyházközségünk hiveit részesitette. Az a boldog öröm, amellyel érkezését mindenütt várták és fogadták, az a buzgó áhitat, melylyel igehirdetését hallgatták és szivükbe zárták s azok a komoly igéretek és elkötelezések, melyeket bölcs irányitásaira és tanácsaira a gyülekezetek őrállói tettek, beszélő bizonyságai nemcsak az őszinte tiszteletnek és igaz szeretetnek, de az egyházkormányzó bölcsességébe vetett rendithetetlen bizodalomnak is. Egyházmegyénk közgyülése jóleső örömét fejezi ki afelett, hogy hiveink között tett utja alkalmából a kiváló személye és magas méltósága iránti tiszteletadásnak ugy a felekezetek, mint a hatóságok küldöttei részéről szép bizonyságait fogadhatta s hogy gyülekezeteinkben való megjelenése hit és faji öntudatunk erősitése mellett a felekezeés fajok közötti egyetértés és jó békesség gyarapodását is

szolgálhatta. Szivből kivánja, hogy a jó Isten óvja és tartsa meg soká egészségét, hogy őrállói látogatásait a jövőben is folytathassa s annak gazdag áldásaiban egyházkerületünk minden egyházközségét részesithesse.

Örömmel állapitja meg, hogy a generális vizitáció folyamán gyülekezeteink részéről is minden megtörtént, hogy a püspökfogadás és látogatás aktusa a legnagyobb rendben és a méltó ünnepélyes keretek között menjen végbe. A fogadást előkészitő és rendező presbytériumok, nőszövetségek, bibliakörök és más egyházi alakulatok buzgalmát általában megdicséri kiemelvén az egyebekben is buzgó belényesi presbytérium szép példaadását, melynek tagjai nemcsak helyben teljesitették ritka odaadással és szivélyességgel a maguk kötelességét, hanem 4-5 tagu küldöttségükkel a környékbeli gyülekezeteket látogató utjain is végig kisérték a Püspök Urat, kifejezést akarván adni ezzel egyfelől az iránta való őszinte tiszteletnek, másfelől a vidéki gyülekezetek ügyei iránti meleg, testvéri érdeklődésüknek.

Megnyugvással állapitja meg, hogy az egyházlátogató küldöttségek ezuttal minden egyházközségünkben rendet és békességet találtak s ha vannak is itt ott mulasztások, javitni és pótolni valók, nagyobb bajokról, törvényellenes magatartásról, vagy békességbontó szándékról egy bizottság se kényszerült jelentést tenni.

A canonika vizitáció által tartani szándékolt presbyteri gyülésről való elmaradásért **a tamáshidai, gyoroki, borosjenői és szentleányfalvai** egyházak presbytériumát szigoruan megrójja, egyebekben örömmel állapitja meg, hogy az egyházlátogató küldöttségek munkája iránt a többi egyházközségekben a presbytériumok részéről megfelelő figyelem és érdeklődés nyilvánult.

Az egyházkerület által elrendelt összes **belmissziói munkák** beinditására, illetve buzgó folytatására az összes egyházközségek presbytériumai ismételten utasittatnak annak nyomatékos hangoztatása mellett, hogy az összes belmissziói munkákban a tanitók és presbyterek a lelkész kötelezett segitőtársai.

A sok helyen szünetelő **hétköznapi istentiszteletek** haladéktalan bevezetésére egyetemlegesen elkötelezi az összes gyülekezeteket. A lelkészek fokozott buzgalma mellett itt

is a tanitókra és presbyterekre vár elsősorban a példaadó szerep. Meg kell érteni az egyházi őrállóknak, hogy komoly hitélet nem fejlődhetik olyan helyeken, ahol a templomajtók vasárnaptól vasárnapig csukva állanak. Az istenitiszteletek vonzóbbá tétele céljából a lelkészek egy hosszabb bibliai szakasz felolvasása után minden alkalommal rövid bibliamagyarázatot is tartsanak. Az esperesi jelentésben megemlitett mezőbajji, árpádi, belényessonkolyosi, magyarremetei, köröstárkányi, tamáshidai, vadászi, és bélzerindi egyházak lelkészei a hétköznapi istenitiszteletek bevezetéséről december 1-ig az esperesi hivatalnak jelentést tenni tartoznak

Erdőgyarak és Árpád presbytériuma általában a templomgyakorlásban,

Magyarremete és B.-sonkolyos presbytériuma az urvacsorával való élésben,

Belényesujlak presbytériuma lelkész belmissziói munkásságának támogatásában s a közügyekért való áldozat szükségességének belátásában nagyobb buzgóságra és jobb példaadásra köteleztetik.

Belényessonkolyos, Mezőbajj és Tamáshida presbytériuma az uj énekeskönyv haladéktalan bevezetésére,

Feketetót presbytériuma a házassági eskü megkedveltetése érdekében családjuk és hozzátartozóik gyakorlatával követendő jó példaadásra,

Árpád és Várasfenes presbytériuma az egyházi adóhátralékok behajtásának szorgalmazásánál kitartóbb és erélyesebb eljárásra,

Mezőbajj és Erdőgyarak presbytériuma pedig a hiányzó iskolai felszerelés és tanszerek pótlására utasittatik.

A kitünő tanitók és hitoktatók iránt ezuttal is hálás elismerését fejezi ki egyházmegyénk közgyülése.

Koos Gyula volt mezőbajji tanitót tanitási eredményének elégtelen volta miatt komolyan meginti és utasitja, hogy uj állomáshelyén lelkiismeretesebb munkálkodással elfogadható eredményt igyekezzék elérni, mert ujabb eredménytelenség esetén hivatalból fegyelmi vizsgálat indul ellene.

Várkonyi Imre kisházai előkönyörgő és az

Aradi hitoktatók a vallás és énektanitásban fokozott buzgalomra utasittatnak.

Vadász presbytériuma a lelkészi és tanitói fizetéscsonkitás ügyében azonnali nyilatkozattételre,

Árpád, Belényessonkolyos és Magyarremete presbytériuma az egyházi tulajdont képező tanitói lakás és tanterem bérlete ügyében a tantelügyelőséggel a lehető kedvező bérletszerződésre utasittatik.

Soós Jánosnét, a nagy szegénységben élő szintei hitoktatónőt, aki nehéz őrhelyén igazi magyar kálvinista szellemben végzi a vallás, ének és a legszükségesebb magyarnyelvü oktatást, az egyházkerületi közgyülésnek a jövő évre évi 6000 Lei rendkivüli segélyre ajánlja.

Vadászi lelkészt utasitja, hogy Simonyifalván a lutheránus hivekkel való együttmunkálkodás utját egyengesse s keressen összeköttetést a lutheránusok felügyelő lelkészével, hogy az is hasonló értelemben járhasson el. A tömörülés mindkét protestáns felekezetnek csak javára lenne s a kivánatos anyagi és lelki megerősödéshez vezetne.

Örömmel üdvözli a templomát és orgonaját megujitott s szép ünnepség keretében ujból felavatott **tenkei gyülekezetet.** A megujitott templomból áradjon bőven az Ige s szerezzen megujulást az egész gyülekezet számára az élő vizek örök forrása.

Örömét fejezi ki, hogy ugy a **csermői,** mint a **magyarcsékei** gyülekezet lelkészi állását betölthette s reméli, hogy az uj lelkész buzgó munkássága nyomán, mindkét gyülekezetben megujulás és viruló egyházi élet fog támadni.

Az **egyházlatogatási költségek** igazságos megosztása érdekében elrendeli, hogy a csak fuvarral megközelithető egyházközségek a szomszédos egyházközségig tartoznak fuvart adni a látogató küldöttségnek,

a látogatási kör vasut mentén lakó egyházközségei pedig tartoznak a küldöttség összes vasuti dijait egyenlő arányban felosztva megteriteni, az egyházmegyei pénztárból kiutalt csekély napidijak fenthagyatván a küldöttség személyi kiadásainak fedezésére.

s végül

a **tanitók gyakorlati utánképzése** érdekében elhatározza, hogy ugy a dékáni, mint az esperesi látogatások a vizitációs kör területén lakó tanitókat felváltva vigyék magukkal az iskolalátogatásokra s ezen tanulmányutat tévő tanitók igazolt költségeit az egyházmegyei közpénztár téritse meg a tanitóknak.

57. szám. Tárgyaltatik esperesnek az elnökileg elintézett ügyekről szóló jelentése (Lásd a mellékletet.)

Egyházmegyénk közgyülése esperes jelentését az elnökileg elintézett ügyekről általában tudomásul veszi — intézkedéseit — mivel azok az egyházi törvényekkel megegyeznek s a fentforgó körülmények azokat megokolják, egyenként jóváhagyja és megerősiti a következőkben :

A presbytériumok határozata alapján :

Ad. 1. 3. 5. 6. 7. 8. A szintei, erdőgyaraki, árpádi, várasfenesi, cserméi és feketetóti egyházközségek **ideiglenes kölcsönének** jóváhagyására vonatkozó intézkedését.

Ad. 2. A feketetóti egyház **harangvásárlásának** engedélyezésére.

Ad. 10. A gyoroki egyház **segédtanitó** alkalmazására.

Ad. 11. A várasfenesi egyház **helyettes kántortanitó** alkalmazására vonatkozó intézkedését.

A presbytérium határozata és bemutatott okmányai alapján :

Ad. 9. **Balogh Lászlóné** Melegh Erzsébet okl. tanitónőnek a nagyzeréndi tanitóságban helyettesi minőségben való megerősitésére vonatkozó intézkedését.

58. a., szám. Tárgyaltatik a nagyszalontai egyház által jelentett azon iskolai sérelem, hogy a beiratkozások alkalmával két református gyermeket, kik az előző iskolai évben a mi iskolánkba jártak, névszerint Karancsi Jánost és Fehér Gizellát azon a cimen, hogy édes anyjuk görög keleti vallásu, az állami iskolába kényszeritették át.

Egyházmegyei közgyülésünk tiltakozik az állami iskolák igazgatói által, a beiratkozások alkalmával gyakorolt név-elemzési és származás-kutatási rendszer ellen s ennek általános megszüntetése érdekében felterjesztéssel él a főtiszteletü egyházkerületi közgyüléshez. A nagyszalontai egyház jelen panasza tárgyában, tanügyi bizottság előterjesztése alapján, a Karancsi János esetében megállapitja, hogy sérelem nem forog fenn, mert a lelkész jelentése szerint nevezett gyermeket édes anyja iratta be az állami iskolába. Fehér Gizellának az állami iskolából a református iskolába való kiadása tárgyában pedig utasitja a nagyszalontai iskola székét, hogy a főtiszteletü püspök ur 3937/1930—II sz. körrendelete szerint járjon el s hogy a jövőben is min-

den az iskolai beiratkozások alkalmával felmerült sérelmet, azonnal és közvetlenül a püspöki hivatalnak jelentsen.

58. b., szám. Olvastatik Vass Jenő vadászi lelkésznek, a nagyzerindi köri dékáni állásról való lemondó levele.

Egyházmegyénk közgyülése Vass Jenő vadászi lelkésznek a köri dékáni állásról való lemondását sajnálattal veszi tudomásul s indokára való tekintettel — rövid hivatali tiszte alatt is kifejtett buzgó szolgálataiért köszönetet mondva — elfogadja. Tanügyi bizottság javaslatára az igy megüresedett nagyzeréndi köri dékáni állásra Balogh László nagyzeréndi lelkészt választja meg.

58. c., szám. Tanügyi bizottság jelenti, hogy Vidits János volt kisnyégerfalvai előkönyörgő-tanitó állásáról való lemondása és nyugdijba vonulása által, a belényesi kör tanitói dékáni állása megüresedett s javasolja, hogy ez állásra Varga László belényesi tanitó-választassék meg.

Egyh.-megyei közgyülésünk Vidits Jánosnak, a ref. anyaszentegyház és a magyar kultura egy egész életen át való munkásának, a nyugalom éveiben jó békességet és Isten minden áldását kivánva, a belényesi kör tanitói dékáni állásának megüresedését tudomásul veszi s erre az állásra Varga László belényesi tanitót választja meg.

59. szám. Nagy Zoltán missziói előadó beterjeszti az elmult félév missziói ügyeiről szóló következő jelentését :

a.) Főtiszteletü Püspök ur egyházmegyénk esperese utján 35 darab árvaházi képes naptárt küldött egyházmegyénk missziói köreinek, amelyekből a tenkei kör 7 darabot, a belényesi kör 8 darabot, a magyaresékei és borosjenői 10—10 darabot kapott, amelyeket a köri lelkészek szétosztottak hiveik között.

Tudomásul szolgál.

b.) Olvastatott a szintei és magyaresékei kör lelkészeinek félévi munkálkodásáról szóló jelentés. Eszerint :

I. A szintei missziói kör vezetője Fogarassy Bálint ágyai lelkész jelenti, hogy az elmult félév alatt 13 izben jelent meg a szórványokban ; még pedig 9-szer Szintén és 4-szer Szapáryligeten. Kiszállásai alkalmával presbyteri gyüléseket tartott, igét hirdetett és a nagyobb ünnepeken urvacsorát osztott, háromszor keresztelt, két izben esketett és egyszer temetett. Összes költségeit a félévre 2640 leuban mutatja ki, melynek megtérítését kéri a maga részére.

II. A magyarcsékei missziói kör vezetője Nagy Zoltán belényesujlaki lelkész két negyedévi jelentésében kimutatja, hogy az 1930 év első negyedében a csékei missziói kör területén élő reformátusokat irta össze és örömmel közli, hogy mintegy 25 olyan családot akkvirált, amelyek eddig nem voltak felvéve a magyarcsékei létszámba. A második negyedévben a csékei lelkész nyugdijaztatása folytán a missziói központban is tanitani kelett a hittant időszakonként, hogy növendékeink el ne maradjanak. A két negyedévi jelentés adatai egyébként azt igazolják, hogy a missziói lelkész az elmult félévben összesen 23 izben jelent meg a szórványokban s 19 izben végzett ott igehirdetést. Ezenkivül urvacsorát osztott kilenc alkalommal, összesen 114 egyén részére. Keresztelt egyszer, esketett egyszer és temetett egy izben. Minden gócpont gondnokának járatta a Harangszót és a gyermekek részére az „Én Kicsinyeim" cimü gyermeklapot. Missziói iratokat és bibliákat helyezett el hiveink között és elkészitette a misziói kört az uj lelkész szives fogadtatására is.

Egyházmegyénk közgyülése a félévi missziói jelentéseket tudomásul veszi és a Fogarassy Bálint költségeire vonatkozó kérelmet Esperes utjan pártolólag terjeszti az egyházkerület elnöksége elé s mindkét missziói lelkész eddigi és ezutáni munkájára Isten áldó kegyelmét kéri.

c.) Nagy Zoltán missziói előadó jelenti, hogy tavaszi egyházmegyei közgyülésünk 11 b.) számu határozatával a szintei missziói kört az Erdőhegy-kisjenői egyházhoz csatolja és annak lelkészét a kör gondozására felhivja. E határozatot egyházkerületi közgyülésünk is tudomásul veszi. Ennek dacára azonban az erdőhegy-kisjenői lelkész nem tudja vállalni a szintei kör gondozását, mert az e célra kért évi 5000 Leu missziói segélyt egyházkerületünk ez idő szerint nem tudja kiutalni. Enélkül pedig az anyaegyháztól nagyon is távol fekvő szintei kör missziói gondjai el nem láthatók. Ezeknek alapján az erdőhegy-kisjenői lelkész kéri az ágyai anyaegyház és a szintei missziói kör között fennálló évszázados viszonyt továbbra is fenntartani, amig e területre egyházkerületünk egy államsegélyes missziói segédlelkészt be nem állit.

Egyházmegyénk közgyülése a 11 b.) számu határozatát abban a tudatban hozta meg, hogy az átcsatolási határozattal együtt kért központi segélyt az erdőhegy-kisjenői lelkész el fogja nyerni Miután azonban ez a segély ez idő szerint nem utalható ki, kimondja közgyülésünk, hogy a

11 b.) számu átcsatolási határozatát elvben továbbra is fenntartja, mindaddig, amig a missziói terület gondozásának régen vajudó ügye meg nem oldódik. Addig is azonban felhivja közgyülésünk az ágyai lelkészt, hogy a szintei missziói kört továbbra is gondozza pásztori buzgalommal és költségeinek felszámitásával. Egyben felhivja az Esperest, hogy a szanálásra váró nehéz helyzet megvilágositásával igyekezzék központunktól állandó segélyt kieszközölni a nagyobb figyelmet és támogatást igénylő szintei missziói kör részére.

d.) Nagy Zoltán misszió előadó javasolja, hogy az egyházmegyénk területén előforduló minden olyan nagyobb missziói megmozdulásról, ünnepségről, eseményről, amelyek az obligát missziói munkák keretein felülemelkednek, az adatokat röviden felsorolva küldjék el hozzá a lelkészek s mig egyrészt azokat, mint jelentéseket tudomásul veszi, egyuttal a hivatalos lap hasábjain közre adja.

Egyházmegyénk közgyülése a missziói előadó javaslatát elfogadja s felhivja egyházmegyénk lelkészeit, hogy a jövőben minden nevezetesebb és ünnepélyesebb egyházi munkáról a missziói előadót értesitsék, közölvén vele jelentés alakjában az adatokat, aki majd gondoskodni fog azoknak a Hivatalos Lapban leendő leközléséről.

60 szám. Olvastattak a számvevőszék alábbi jelentései:

a., Számvevőszék javaslatára

jóváhagyja e.m. közgyülésünk a csermői, borosjenői, borossebesi, és nagyzeréndi 1929 évi gondnoki, termény, takarékmagtári és alapitványi számadásokat s gondnokok részére a szokásos fenntartások mellett az 1929 évről a felmentvényt megadja.

b, Számvevőszék javaslatára

a sok hiba és hiány miatt nem hagyhatja jóvá e.m. közgyülésünk a gyoroki 1928 és 1929 évi számadásokat hanem elrendeli, hogy azok lelkésznek visszaadassanak azon meghagyással, hogy a számadásokat Kun Zoltán pankotai lelkész közbejöttével legkésőbb 1930 év november hó 1-ig készitse el s terjessze be a számvevőszék elnökéhez. Elkötelezi e.m. közgyülésünk a lelkészt, — hogy Kun Zoltán pankotai lelkésznek e számadások elkészitése körül felmerült kész kiadásait saját java-

dalmából téritse meg. — Egyszersmind komolyan figyelmezteti e m. közgyülés a gyoroki lelkészt, hogyha számadásait a jövőben sem készitené el a törvény által megszabott időre, vagy azt nem elfogadható módon állitaná össze, lelkész fizetésének terhére egy bizottságot fog kiküldeni az e m. közgyülés az egyház számadásainak elkészitésére.

c., Számvevőszék javaslatára

jóváhagyja e.m. közgyülésünk a „Nagyszalontai ref. e m. fiu internátusának 1929—1930 évi számadását. Eszerint az összes bevétel 200,467·75 Lei a kiadás 200,467·75 Lei volt. Maradvány semmi.

d., Számvevőszék javaslatára

Elhatározza e.m. közgyülésünk, hogy az e m. fiuinternátusát az 1930—31-ik iskolai évben jelentkezők hiánya miatt szüneteltelti. Ugyanis az 1930 év aug 28-an Esperes elnöklete mellett a Szalontán lakó tanácsbirók és tisztviselők összegyültek s megállapitották, hogy annak ellenére is, hogy az internátus felvételi hirdetését két napi lapban is közé tették : mégis csak egy jelentkező akadt, az is ingyenes helyre való felvételét kérte. Ilyen körülmények között az internátus alapos ráfizetés nélkül fent nem tartható, — tehát müködését ideiglenesen szüneteltetni kell

61. szám Lelkészi értekezlet a gyülekezeti belmisszió férfiak által nehezebben végezhető ágainak, (mint nőszövetség, leány és női bibliakör) megindítására, megerősitésére és állandó irányitására Arad, Szalonta vagy Belényes központtal belmissziós kiképzésü diakonissa alkalmazását javasolja, aki lakását s élelmezését a központot képező egyháztól, fizetését pedig az egyházmegyei pénztárból nyerné, kiszállásának költségeit meg mindig a szolgálatát igénybe vevő egyház viselné.

Egyházmegyénk közgyülése a belmissziós diakonissa állás szükséges voltát érezve, megbizza Jakab Viktor belényesi lelkészt, hogy a diakonissa képző intézet igazgatóságától szerezzen információt egy diakonissa fizetési igényei és alkalmaztatásának módozatai felől, ugyanakkor felkéri Arad, Szalonta

és Belényes egyházakat, hogy presbyteri gyüléseikben és nőszövetségeikben történt megbeszélés után tegyenek egy diakonissa állás megszervezésére nézve általok felajánlandó s állandó maximális anyagi hozzájárulást illetően ajánlatot az egyházmegyei közgyülésnek.

62. szám. Olvastattak a lelkészi értekezletnek az egyház alkotmányáról, szervezetéről és kormányzatáról készült I. törvénycikk tervezetére tett észrevételei.

Az egyházmegyei közgyülés egyhangu határozattal az alábbi észrevételek és módositások felterjesztését rendeli el.

Ad : 5. §. A „miniszterium“ helyett „tartományi kormányzóság“ irandó.

Ad : 14. §. A második bekezdés végére „szórványok“ beszurandó.

Ad : 35. §. A b, pont kihagyandó s helyébe teendő „A lelkész belmissiói tevékenysége szabályozására az egyházkerületek szabályrendeletek alkotására felhatalmaztatnak.“

Ezen módositás abban leli indokát, hogy a belmissziói tevékenység az idők folytán változást szenved, a törvényalkotás hosszabb időre szóló s igy helyesebb a belmissziói tevékenységnek szabályrendeletben történő szabályozása.

Ad : 37. §. E szakasz törlendő.

Indok : A püspöki másodlelkészi állás felállitása az amugy is megterhelt egyházközségek ujabb megterhelését jelentené..

Ad : 38. §. E szakasz törlendő s a lelkész kötelességei szolgálati pragmatikában szabályozandók.

Ad : 50. §. Az első bekezdés 5-ik és 6-ik sorában „hivatalos elfoglaltságának mértékéhez képest“ törlendő.

Indok : Az elfoglaltság mértékének megállapitása nyugodtan bizható a lelkészre.

Ad : 61. § Az 5-ik bekezdés 3-ik sorába a „választás jogerőre emelkedését“ irandó.

Indok : Nem jogerős választást nem helyes publikálni.

Ad : 79. 80. 81. §§. törlendők.

Indok : A presbyterium az egyházközség tagjai bizalmának letéteményese. Képviseleti alapon szervezve az ügyet nincs nagyobb felelősség a kétszer oly nagy számú közgyülésben, csökkenti a presbyterek felelősségérzetét ; az egész egyházközség gyülése pedig való demonstrálásra, ünnepélyes megnyilatkozásokra, választások elvégzésére, de nem oly felelősségvállalásra, melyre a kisebb számu testületek képesek, de a tömeg sohsem volt képes és nem is lesz.

Ad : 133. §. A püspök 12 évre választassék.

Ad : 134. §. A második sor „Hogy azonban . . . . .“ végig törlendő.

Indokát a 37. §.-ra tett észrevételben leli.

Ad : 136. §. A püspök e minőségben kapandó nyugdija a lelkészi nyugdijintézetet terhelje s a püspök az ezutáni járulékokat oda fizesse be.

Indok : Az egyházak tehermentesitése.

Ad : 139. 142 143. 144. 145. §§-ban megjelölt tisztviselők élethossziglan helyett 12 évre választandók.

Indok : Ez demokratikusabb és a felfrissithetés elvének jobban megfelelő szabályozás.

Ad : 146. §. A püspöki széknek legyenek tagjai a gondnokok és főjegyzők is.

Indok : Az esperesi értekezletnek a gondnokok idáig is tagjai voltak, nincs ok mellőzésükre s ez felel meg a paritásnak is.

Ad : 183. §. törlendő.

Indok : a lelkiismereti és gyülekezési szabadságba ütközik.

63. szám. Elnöklő esperes előterjeszti, hogy a további törvénycikkek tervezetei hamarosan érkezni fognak s a közgyü ésnek nem lesz módjában észrevételeit megtenni, miért is egy bizottság megalakitását inditványozza az észrevételek megtételére.

Egyházmegyénk közgyülése egyhangu határozattal esperes és gondnok elnöklete alatt e bizottság tagjaiul megválasztja Böszörményi Lajos, Fogarassy Bálint, Bottyán Pál lelkészi, Dr. Sarkady

Dániel, Fráter Emil, Dr. Miskolcy Jenő, Mészáros Dániel világi tanácsbirákat, Ardai Aladár lelkészi, Dr. Hadházy Kálman világi főjegyzőket, Dr. Kapéry Béla és Dr. Bernáth Lajos ügyészeket, Dohi Árpád és Jakab Viktor lelkészeket.

64. szám. A csermői egyház beterjeszti a lelkészválasztásra vonatkozó iratokat.

Egyházmegyénk közgyülése a csermői lelkészválasztást, — mivel egyházi törvényeinknek megfelelően szabályszerüen lett megtartva, — jóváhagyja és Bitay Lóránd Zoardot a csermői lelkészi állásban megerősiti.

65. szám. A magyarcsékei egyház beterjeszti a lelkészválasztásra vonatkozó iratokat.

Egyházmegyénk közgyülése a magyarcsékei lelkészválasztást, — mivel egyházi törvényeinknek megfelelően szabályszerüen lett megtartva, — jóváhagyja és Versényi Sándort a magyarcsékei lelkészi állásban megerősiti.

66. szám. Olvastatott a gyoroki egyház presbytériumának 10/930 sz. határozata, melyben az egyházkerületi főügyész ur véleménye alapján az Apafy Mihály féle sóadomány ügyében az állammal szemben pereskedni nem hajlandó. — Ellenben kéri a kerületet, hogy az alapitvány tárgyában békés uton inditson tárgyalást, kihangsulyozván, hogy a gyoroki egyház az agrárreform utján járó földilletményét sem kapta meg, tehát ha már az agrárreformnál károsodás érte, legalább a sóalapitvány folyósitása által kárpótolja a gyoroki egyházat az állam.

Egyházmegyénk közgyülése a gyoroki egyház presbytériumának határozatát egyhangulag tudomásul veszi és felkéri az egyházkerületet, hogy a gyoroki egyház jogos kérése tárgyában illetékes helyen járjon el.

67. szám. Olvastatott a gyoroki lelkész azon kérelme, hogy a gyoroki presbyterek számát 12 helyett 8-ban állapitsa meg.

Egyházmegyénk közgyülése utasitja a gyoroki ref. lelkészt, hogy a presbyterek számának leszállitása tárgyában az egyházi törvény értelmében a presbitériummal hozasson határozatot, mert csak ezután vehető a kérelem érdemleges tárgyalás alá.

68. szám. Olvastatott a borosjenői ref. egyház kérelme, melyben kéri, hogy az egyház lélekszáma az 1928 és 1929 évekről

is 301-re igazittassék ki, hogy az ezen felüli kivetések töröltessenek és hogy a fennmaradó tartozás befizetésére is 1931-ig halasztás adassék.

Egyházmegyénk közgyülése a borosjenői ref. egyház kérelmét egyhangulag magáévá teszi és kéri az egyházkerületet, hogy a borosjenői egyház lélekszáma a multra nézve is az 1930 évben kimutatott 301-re igazittassék ki, melynél több a valóságban sohasem volt, ez idő szerint pedig ennyire sem megy föl : egyben javasolja a borosjenői egyházra kivetett járulékok 301 lélekszám után esedékes részén felüli kerületi tartozásokat az 1928, 1929 és 1930 évekről töröltetni és a fennmaradó tartozások befizetésére is 1931 év végéig halasztást adni, — mivel nevezett egyház nagyon nehéz anyagi viszonyok között van és nagy fizetési nehézségekkel küzd.

69. szám. Olvastatott a feketetóti, szintei, borosjenői, belényesujlaki, magyarcsékei, magyarremetei, pankotai ref. egyházak kérvénye, melyben a Baldácsy alapból segélyt kérnek.

Egyházmegyénk közgyülése az egyházak segélyezését egyhangulag a következő sorrendben ajánlja : 1. Borosjenő, 2. Magyarcséke, 3. Pankota, 4. Belényesujlak, 5. Feketetót, 6. Szinte. Magyarremete — kérvényének indoka nem levén elfogadható — segélyre nem ajánltatik.

70. szám. Olvastatott Mikó Arpád és Miklós Károly tanitóképezdei növendékek segélyezés iránti kérvénye, — melyben tanulmanyaik folytatásához nevelési segélyt kérnek. —

Egyházmegyénk közgyülése Mikó Árpád részére 10.000 azaz Tizezer Lei nevelési segélyt az 1930—31 iskolai évre egyhangulag megszavaz a közigazgatási pénztár terhére.

Miklós Károly várasfenesi tanitó kérelmét azonban nem teljesitheti, mivel nevezett az iskolába való beiratkozást nem igazolta. — Kérelmét az illetékes iskola utján terjessze be segélyezés végett.

71. szám. Belényesi lelkész jóváhagyás és megerősisités végett beterjeszti a kisnyégerfalvai lévita-választás jegyzőkönyvi kivonatát s az egyhangu meghivással megválasztott Saszet Győző okmányait; egyuttal a leányegyház nevében s megbizásából azzal a kérelemmel fordul egyházmegyénk Közgyüléséhez, engedje meg, illetve éljen felterjesztéssel Püspök urunkhoz abban az irányban, hogy ujonnan választott előkönyörgő tanitója — aki a levita vizs-

gálatot 1924-ben tette le Kolozsváron s 1924. szeptember 1. óta az erdélyi református püspök kinevezési okmánya alapján az érhatvani egyházban töltött be lévitalelkészi állást — uj működési helyére nézve is nyerjen felhatalmazást sakramentális istentiszteletek kiszolgáltatására és az egyház adminisztrációjának végzésére is. A felhatalmazás megadását indokolja : a leányegyház szegénysége, amelylyel iskolája fenttartására anyagilag teljesen igénybe vetten felügyelő lelkésznek fuvardijait sem tudja megtéríteni a sakramentumos istentiszteletek végzése alkalmával, indokolja a Vaskóh vidéki szórványok intenzivebb gondozása, ami a felhatalmazás megadásával azonnal kedvező megoldást nyer s indokolja végül a lévitalelkész képessége, aminek 6 évi érhatvani müködése alatt bizonyságát adta.

Egyházmegyénk közgyülése Saszet Győző ujonnan megválasztott tanitót — beterjesztett választási jegyzőkönyv és okmányai alapján — a kisnyégerfalvai előkönyörgő tanitói állásban megerősiti s a leányegyház kérelmét tanitójának a sakramentális istentiszteletek végzésére s az egyház adminisztrálására vonatkozólag — belényesi anya — és kisnyégerfalvai leányegyház között jelenleg fennálló jogi viszony fentartása mellett — indokainál fogva a legmelegebb pártolással terjeszti teljesitésre a ker. közgyülés elé.

72. szám. Püspöki hivatal további eljárás végett közli az egyházker. közgyülés 5 b—1930 számu határozatát, mely szerint a lefolyt szavazás alkalmával egyházmegyénkből nem küldött szavazatot : Gyorok (érvénytelen szavazatot küld it), Borosjenő a szavazó lapról hiányzott a gondnoki aláirás és pecsét.

Egyházmegyénk közgyülése utasitja a gyoroki és borosjenői egyházat, hogy a nem, illetve hibás szavazásért járó 100—100 Lei birságot 15 nap alatt küldje be az em. pénztárba.

73. szám. Püspöki hivatal leküldi a kerületi közgyülés 77—1930. számu határozatát, amelyben közli, hogy az erdélyi kerület kántorképesitő tanfolyam létesitését határozta el s azzal a kéréssel fordul kerületünkhöz, hogy a tanfolyam szükségességének megállapitása és kerületünkből való jelöltek résztvevése esetén milyen arányban tudna részt venni e tanfolyam szervezési költségeiben ; — közli továbbá, hogy a részvételre vonatkozó végleges döntést — a kántorképesitő tanfolyam szabályzatának leküldésével — az őszi egyházmegyei közgyülések indokolt véleményeinek beérkeztéig halasztja.

Egyházmegyénk közgyülése a folyton növekvő tanitó s kántorhiányra való tekintettel kivánatosnak, sőt szükségesnek tartja a tervbe vett tantolyam létesitését s azon kerületünkből való jelölteknek is részvevését : előbb azonban számszerüleg ismernie kell a megszervezéssel járó költségek összegét s azt az igényt, amit, az anyagi hozzájárulás minimumára vonatkozólag támaszt az erdélyi testvérkerület kerületünkkel szemben.

74. szám. Egyházker. közgyülés a tanitói fizetéseknek a kerületi minimumig való felemelése és a tanitók igazságos segélyezése tárgyában tett egyházmegyei felterjesztésünkre 84—1930. számu határozatában — 71—1929. határozata 2. bekezdésének megujitása mellett — utasitja az egyházmegyéket, hogy bizottsági uton állapitsák meg azon egyházközségeket, amelyek a kerületi minimumot megadni szolgáltató képességük teljes kihasználásával sem képesek.

Egyházmegyénk közgyülése a tanitói dijlevelek ujraértékelésének felülvizsgálására kiküldött bizottság (71—1930. ker. és 31—1930 e.m. hat.) jelentése alapján megállapitja hogy egyházmegyénkben Gyorok, Kisnyégerfalva és Belényesujlak egyházközségek azok, amelyek a tanitói fizetési minimumot szolgáltató képességük teljes kihasználásával sem képesek megadni.

75. szám. Tárgyalás alatt volt az anti reform. egyház presbyteriumának a rendes egyházi adó felemelése tárgyában hozott egyházmegyénk 29/1930 sz. határozatával jóváhagyott, a kerületi közgyülés 107—1930 számu határozatával azonban pótlás végett visszaküldött 18/1930 számu határozata, melyet a nevezett presbyterium a kerületi közgyülés utasitása szerint 40/1930 számu határozatában azzal egészitett ki, hogy csupán a pénzadót emelte a duplájára és pedig a személyi adónál, minden adófizetőnél 10 Leiről 20 Leire, a vagyoni adónál meg az 1924 évi egyenes állami adó 40%-áról 80%-ára ; a terményadó viszont változatlan maradt

Egyházmegyénk közgyülése a kerületi közgyülés utasitása szerint kiegészitett s az Egyh. Törv. I. tc. 43-§ alapján névszerinti szavazással hozott 40—1930 számu határozatot jóváhagyja s végső megerősités végett felterjeszti az egyházker. közgyüléshez.

76. szám. Ugyancsak tárgyaltatott az anti reform. egyház presbytériumának a tanitói lakás épitése alkalmával saját egyházi alapjaiból felvett 20,242 Lei ideiglenes kölcsön kamatmentes köl-

csönné nyilvánitása tárgyában hozott, egyházmegyénk 31/1930 számu határozatával jóváhagyott, a kerületi közgyülés 108/a—1930 sz. határozatával azonban pótlás végett visszaküldött 21/1930 sz. határozata, melyet a nevezett presbyterium az Egyh. Törv. I. tc. 15 §. d., és 22. §. 2. pontjának figyelembe vételével 41—1930. sz. határozatában azzal egészitett ki, hogy a kölcsön biztositására a presbyterium anyagi felelősség terhe mellett adós-levelet állitott ki, a kamatmentes visszafizetést pedig akként eszközli, hogy 1931., 1932, és 1933. évi költségvetéseibe anitja be a törlesztési összegeket. Kéri továbbá az 1436·50 Lei epitkezesi alap felhasználásának tudomásul vételét es törlését.

Egyházmegyénk közgyülése a kerületi közgyülés utasitása szerint kiegészitett s az Egyh. Törv. I. tc. 43. §-a alapjan névszerinti szavazással létrejött 41—1930. számu presbyteri határozatot jóváhagyja s végső megerősités végett felterjeszti az egyházkerületi közgyülesre. Ugyanesak tudomasul veszi és jóváhagyja az 1436 Lei 50 banit kitevő épitkezési alapnak rendeltetése szerint történt felhasználását, annak visszafizetesere az anti egyházat nem kötelezi s az alapok e.m. törzskönyveből törli.

77. szám. Tárgyaltatott ugyanesak az anti reform. egyház presbytériumának a tanitói lakásépitési és templomrenovalási munkalatok alkalmava felmerült kiadasok fedezesere 234.000 Lei kölcsön felvétele tárgyaban hozott, egyházmegyénk 30—1930 szánu határozatával jóváhagyott, a kerületi közgyülés 108.b—1930 szamu határozatával azonban pótlás végett visszaküldött 20—1930 szamu határozata, melyet a nevezett presbyterium az Egyh. Törv. I. tc. 15. §. d., és 22. §. 2. pontjának figyelembe vételevel 42—1930. számu határozatában azzal egészitett ki, hogy a kölcsönt a hátrarékos egyhazi adók szigoru behajtása alapján a folyó 1930 ós a jövő 1931 év költségvetéseibe felvetten két részletben fizeti vissza.

Egyhazmegyénk közgyülése a kerületi közgyülés utasitása szerint kiegészitett s az Egyh. Törv. I. tc. 43. § a alapján névszerinti szavazassal létrejött 42—1930. számu határozatot jóváhagyja s végső megerősités végett felterjeszti az egyhazker. közgyülés elé.

78. szám. Szentleanyfalvai lelkész előbb táviratban, majd hivatalos felterjesztésben azzal a panasszal fordul egyházmegyénk Espereséhez, hogy a szentleányfalvai igényjogosultak agrárföldjeinek ujólag más helyen történt kimérése alkalmával a lelkészi földből

megint 5 holdat vett el, illetve 5 holddal mért kevesebbet az agrárbizottság. Kéri ez agrársérelmének az egyházmegyei, majd a ker. közgyülés közbenjárásával leendő orvoslását.

Minthogy tudomás és gyakorlat szerint a kerületi közgyülés csupán az okmányokkal igazolt sérelmekben tud eredményesen intervenialni : egyházmegyénk közgyülése utasitja a szentleányfalvai lelkészt, igyekezzék e legujabb agráreljárásról hiteles okmányokat szerezni s azok birtokában előbb maga tegyen kisérletet a Magyarpárt irodája s a magyarpárti képviselő utján a sérelem orvoslására, majd azután forduljon okmányolt panaszával a kerületi közgyüléshez.

79. szám. Az egyházak elkészült és jóváhagyás végett az esperesi hivatalba felterjesztett vagyonleltárainak felülvizsgálására kiküldi

egyházmegyénk Közgyülése Esperes ur elnöklete alatt Ardai Aladár gyantai, Bugyi János erdőgyaraki és Nánássy Dániel feketetóti lelkészeket azzal, hogy az általok felülvizsgált és jóvávagyott vagyonleltárakat megerősiti.

80. szám. Egyházmegyei közgyülésünk jegyzőkönyvének hitelesitésével

közgyülésünk esperes elnöklése mellett a lelkészi főjegyzőt s az egyh. m. közgyülésnek Nagyszalontán lakó tagjait bizza meg.

Miután a tárgyalásra kitüzött összes ügyek elintézést nyertek, Kassay Béla esperes a Nagyszalontai ref. egyházmegye 1930 évi szeptember hó 18-án Nagyszalontán megtartott, közgyülését hálaadó fohásszal bezárta.

A 49—53, 55—57, és 80—85 számokat Ardai Aladár lelkészi főjegyző,

a 63-ik számot dr. Hadházy Kálmán világi főjegyző,

a 67 és 71—79 számokat Kun Zoltán lelkészi aljegyző,

az 54 és 64—70 számokat Rovács István világi aljegyző,

az 58 számot Jakab Viktor tanügyi előadó,

az 59 és 60 számot Nagy Zoltán belmissziói előadó,

a 61 számot pedig Juhász András számvevőszéki előadó jegyzette.

Birósági ügyek.

81. szám. A Nagyszalontai egyházmegye rendes bírósága, mint közigazgatási bíróság Bíró István és társainak a nagyszalontai presbytérium 30—1930 szám alatt a lelkészi és kántori díjlevél restaurálás tárgyában hozott határozata ellen fellebbezése ügyében a következő végzést hozta :

> A nagyszalontai egyházmegye bírósága, mint közigazgatási bíróság Bíró István és társainak a nagyszalontai presbytérium 30—1930 számu határozata ellen intézett fellebbezése ügyében a további eljárást megszünteti s erről fellebbezőket Bíró István nagyszalontai lakos utján irásban értesiteni rendeli.

82. szám. A nagyszalontai tanitók fizetésügyében egyházmegyénk rendes bírósága, mint közigazgatási bíróság Szentessy Elek és társai fellebbezését elutasitja. A nagyszalontai presbytérium 1930 augusztus 13-án 3 a szám alatt, további 1929 februar 16-án 85 b szám alatt hozott határozatát feloldja s utasitja a nagyszalontai presbytériumot, hogy a tanitók 90.000 Leis fizetési segélye ügyében hozzon törvényszerüleg, névszerinti szavazással ujabb határozatot.

83. szám. Jámbor Sándor n.-szalontai egyháztag adófellebbezési ügyében e.-m. közig. bíróság a fellebbezést elutasitja s a kivető bizottság adómegállapitását helyben hagyja.

84. szám. Borbély Lajosné nagyszalontai egyháztag adófellebbezési ügyében e.-m közig. bíróság a kivető bizottság adómegállapitását megváltoztatva, fellebbező 1930 évi egyházi adóját betegségére s terhes adósságaira tekintettel 600 Leiben állapitja meg.

85. szám. id. Hadházy Kálmán nagyszalontai egyháztag adófellebbezési ügyében e.-m közig. bíróság a fellebbezést elutasitja s a kivető bizottság adómegállapitását helybenhagyja.

Tartartalomjegyzék.

	Jegyzette :
49. Esperes imája, gyülés megnyitása.	Ardai
50. Az egyházak világi képviselőinek igazolása.	„
51. Jelentés a meg nem jelent tagokról.	„
52. Tárgysorozat megállapitása.	„
53. Mult gyülésről távolmaradtak igazolása.	„
54. Szavazatbontó bizottság jelentése. Ardai Aladár eskütétele.	Rovács
55. Tanitók eskülétele.	Ardai
56. Esperes jelentése a törvényszerü egyházlátogatásról.	„
57. Esperes jelentése az elnökileg elintézett ügyekről.	„
58. Tanügyi bizottság jelentése	Jakab V.
a. Nagyszalontai iskolasérelem.	„ „
b. Vass Jenő lemondása, Balogh László dékánná választása.	„ „
c. Vidits J. lemondása, Varga László dékánná választása.	„ „
59. Missziói bizottság jelentése.	Nagy Z.
60. Számvevőszék jelentése.	Juhász
61. Lelkészi értekezlet javaslatai.	Kun Z.
62. Zsinati munkálat E. T. I. t. c.	Hadházy
63. Zsinati bizottság választása.	„
64. Csermői lelkészválasztás.	Rovács
65. M.-csékei lelkészválasztás.	„
66. Gyoroki sóalapitvány ügye.	„
67. Gyoroki presbytérium létszámának leszállitása.	„
68. Borosjenő lélekszám-kiigazitási kérvénye.	„
69. Baldácsi alapból segélykérések.	„
70. Tanitóképezdészek segélykérvényei (Miklós K. és Mikó Á.)	„
71. Saszet Győző lévitatanitó megerősitése és megbizatása.	Kun Z.
72. E.-ker. határozatok: 5/b. Gyorok nem, B.-jenő hibásan szavazott.	„ „

73. E.-ker. határozatok: 77. Kántorképesitő tantolyam létesitése. Kun Z.

74. E.-ker. határozatok: Iskola fenntartó egyházak osztályozása. „ „

75. Anti egyházban a rendes egyházi adó emelése. „ „

76. Anti egyházban az alapok kölcsönvétele. „ „

77. Anti egyházban 234 000 L. kölcsöne. „ „

78. Szentleányfalvai agrársérelem. „ „

79. Vagyon-leltár megvizsgálására bizottság. „ „

80. Jegyzőkönyv-hitelesitő bizottság kiküldése. Ardai

Birósági ügyek:

81. Nagyszalontai lelkészi és kántori dijlevél elleni felebbezés. Ardai

82. Nagyszalontai tanitók fellebbezése. „

83. Jámbor Sándor n.-szalontai lakos fellebbezése egyh. adó ügyben. „

84. özv. Borbély Lajosné n.-szalontai lakos fellebbezése egyh. adó ügyben. „

85. id. Hadházy Kálmán n.-szalontai lakos fellebbezése egyh. adó ügyben. „

Esperesi jelentés a törvényszerü egyházlátogatásról.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

A folyó évben teljesitett törvényszerü egyházlátogatásokról szóló jelentésemet a következőkben van szerencsém előterjeszteni:

A nagyszalontai, mezőbajji, erdőgyaraki, árpádi, feketetóti, belényesujlaki, belényesi, belényessonkolyosi, körözsjánosfalvai, várasfenesi, magyarremetei körözstárkányi és kisnyégerfalvai egyházakban főtiszteletü püspök ur f. év május 4—14 napjain generális visitatiót tartott s ezen egyházakban a canonica visitatiót u. a. időben Gyantán, Kisházán a püspöki látogatás után magam végeztem el; a nagyszalontai egyházban a püspöki látogatás alkalmával elmaradt 7 iskola látogatását, továbbá a tenkei és magyarcsékei egyházak meglátogatását Ardai Aladár e. m. főjegyző teljesitette; az aradi, szentleányfalvai, gyoroki, pankotai, borosjenői, csermői, borossebesi egyházakban Fogarassy Bálint e. m. tbiró és Kun Zoltán e. m. aljegyző, az anti, feketegyarmati, tamáshidai, vadászi, simonyifalvai, erdőhegyi, ágyai, szintei, bélzeréndi, és nagyzeréndi egyházakban Bottyán Pál és Balogh Mátyás e. m. tanácsbirák végezték azt felkérésem folytán.

A generalis visitatió mindenütt a legnagyobb rendben, ünnepélyes keretek között folyt le; püspök urat a minden község végén felállitott diadalkapunál a helyi világi hatóságok, a templom vagy lelkészi lakások előtt a lelkészek és presbytériumok fogadták, minden egyházban a megérkezés után azonnal istenitiszteletet tartottunk, melyeken az imádkozást vagy magam végeztem vagy az általam erre felkért szomszédos lelkész, beszédet mindenütt püspök ur maga tartott, reámutatva mindenütt az illető egyház fény és árnyoldalaira, utmutatást irányitást adott mindenütt lelkészeknek presbyteriumoknak és gyülekezeteknek. Az isteni tiszteletek után a helyi egyházak és a világi hatóságok vezetői és küldöttségei tiszteiegtek püspök ur előtt, ki minden küldöttség elhangzott üdvözlő beszédére találó válaszokat adott. Jóleső örömmel jelezhetem, hogy a küldöttségek között mindenütt megjelentek a görög keleti, illetve g. kath., róm. kath. és izraelita egyházak képviselői és mindnyájan bizonyságot tettek a felekezetek közt fennálló testvéries egyetértésről, a lelkészek és hivek között uralkodó békességről és szives baráti viszonyról. A küldöttségek fogadása után mindenütt meglátogattuk az iskolákat s az iskolák vizsgái után mindenütt presbyteri gyüléseket tartottunk, melyeken a presbyterek csaknem teljes számmal jelentek meg s ahol a helyi lelkésznek az egyház lelki és anyagi ügyeire vonatkozó jelentése alapján püspök ur intézett őrállói beszédet a lelkészekhez

és presbyteriumokhoz, melyekről említést téve örömmel jegyzem fel, hogy — ha irányitásra szükség volt is — intésre, feddőzésre nem volt ok egyetlen egyházunkban sem.

A generalis visitatió során meglátogatott egyházakból a következő fontosabb, részben hatósági intézkedést igénylő ügyeket van szerencsém kiemelni :

Nayyszalontán tantestületi ülést is tartottunk, melyen a tanügyi administratiós ügyekre adott püspök ur utasitást s buzditotta a tantestület tagjait, hogy a belmissiós munkákban lelkészeknek hü munkatársai legyenek. Igazgató jelentette, hogy az ifjusági könyvtárban csak román typusok vannak.

Prepbyteriumban jelentetett, hogy az egyház 1100 tankötelese közül 700 jár az egyház által fenntartott 12 felekezeti iskolába. Az egyháznak az uj orgona készittetéséből kifolyólag még 300,000 Lei adóssága van, ennek fele junius 1-ig % nélkül, fele 10 % kamattal, ezen adósságot — mint eddig is az uj orgona költségeit — nem az egyház fedezi, hanem a hivek adományai és jótékony célu összejöveteleinek (előadások, vallásos ünnepélyek) jövedelmei törlesztik. Egyházi adó hátraléka azonban nagy, több mint 300,000 Lei. A lelkészi földek előbb elrequiráltattak, majd kényszerbérletbe visszaadattak, de véglegesen rendezve most sincs ezek ügye. Fölvettetett azon eszme, hogy az egyház anyagi ügyeire intenzivebb felügyelet végett kivánatos volna a főgondnoki állás létesitése és betöltése, mit helyeslő tudomásul vettünk, azonban ez irányban megmozdulásról eddig nem kaptam jelentést.

Mezőbajj. Iskolai felszerelése hiányos, térképek, földgömb, fizikai eszközök beszerzendők. Koós Gyula iskolája elégtelen volt. Lelkészt hétköznapi isteni tiszteletek mindennap tartására, presbyteriumot az uj zsoltár kötelező használatára utasitottuk. Vasárnapi iskolai, bibliaköri, nőszövetségi munkák lelkesen folytatandók.

Erdőgyarak. Hiányzó tanszerek beszerzendők. Bibliakör szervezendő. A presbyterium a templombajárás és urvacsorázás tekintetében példaadásra buzdittatott. Az egyház küléletében tennakadást okoz a gazdasági válság, mert az egyházi adó buza-értékben van kivetve, az adókulcs 1000 Leis buzaárra alapitva és most az alacsony árak mellett nem fedezi a szükségletet, ugy hogy a magtár jövedelmével kell pótolni s ha ez sem elég : rendkivüli adót kell kivetni. Az állami iskolában a vallást és éneket Bugyi János lelkész tanitja kitünő eredménnyel. Megvizsgáltuk a csegődi állami iskolában is a vallás és énektanitást, mit Bugyi János végzett kitünő eredménnyel.

Árpád. Hitélet van, de a templomszeretet kivánnivalót hagy fenn. Hétköznapi isteni tisztelet állittassék be. Vasárnapi iskola, bibliakör, nőszövetség müködését szorgalmasan munkálni kell. Tanitói fizetések 3 hó óta hátralékban vannak. Faiskolája mely 2 holdat tesz ki, az állami tanitó kezében van s nem fordittatik céljára. Eredetileg az egyházé volt és most a község birtokában van. Adóhátraléka nagy, behajtás idejében foganatositandó. 17000 Lei ideiglenes kölcsöne van, melyre esperesi engedélye nincs. Az állami iskola az egyház épületében van, melyért 5000 Lei bért kapnak, de szerződésük nincs. Az állami iskolában a vallás és énektanitást Böszörményi István állami tanitó tanitotta, de a látogatás alkalmával a tananyagnak csak $^3/_4$ része volt elvégezve.

Feketetót. Népe vasárnap és ünnepnapokon buzgó templomlátogató, de hétköznapi istenitisztelet eddig csak szerdán este tartatott; püspök ur elrendelte, hogy mindennap tartassék. Sok a vegyes házas és sokan elmulasztják az egyházi esketést. Az egyház hivei közt gyakori a viszálkodás, mit az egyházi életbe is bevisznek. Püspök ur buzditotta a presbyteriumot, hogy ugy a vegyes házasok esketésénél, mint a jó békesség munkálásában kötelességét hiven teljesitse. Állami iskola van, hol a vallástanitást Nánássy Dániel végezte kitünő eredménnyel.

Belényesujlak. Templombajárás kifogástalan, de a belmissiói munkákat — melyeket lelkész nagy buzgósággal vezet — ellenszenvvel fogadják s pl. a nőszövetségbe a presbyterek feleségei nem jönnek. Közcélra áldozni nem szeretnek; a mi nem közvetlen saját gyülekezetük célját szolgálja, nem pártolják. Presbyterium buzdittatott, hogy a belmissiói munkát ne elgáncsolni igyekezzenek, hanem családjaik ismerőseik körében megkedveltessék s a közügyek, adakozások tekintetében jó példával előljarjanak. Anyagi ügyei 52000 Leis költségelőirányzat szük keretében bonyolittatnak le. Két iskolája van, melyek tanitási eredmény tekintetében némi javulást mutatnak. Sok a mulasztás. A felsőbb osztályokban a vallástanitást Nagy Zoltán lelkész végezte.

Belényes. Öntudatos magyar református nép, mely templomot, vallásos ünnepélyeket szorgalmasan látogat s egyházat és iskolát lelkesülten, minden erejét megfeszitve támogat, mit 56000 L. adomány, 23000 L. perselypénz világosan bizonyit. Presbyteriuma mintául szolgálhat; hol a hitélet veszélyeztetve van, azonnal ott van és reparál; adakozásban fáradhatlan. Iskolájában a vallást Jakab Viktor lelkész tanitja kitünő eredménnyej. Tanitója Varga László

— ki iskolájában is jó eredményt mutat fel — kitünő énekkarvezető, kulturestélyek, vallásos ünnepélyek rendezésében kiváló szerepet visz. Az egyház anyagi életének egyensulyát csak ugy tudják megtartani, hogy a hiveket, különösen a presbyteriumot az egyházi adón felül megadóztatják. Tanterme szük, alacsony, felszerelése is hiányos. Uj iskolát és tanitói lakot akarnak kölcsönből épiteni. Antal Béla gondnok a presbyteri gyülésen 10,000 Lei adományt ajánlott fel és fizetett be az iskola épités céljaira. Püspök ur Antal Béla gondnoknak köszönetét és a presbyteriumnak elismerését fejezte ki.

Belényessonkolyos. Templomlátogatásuk nem kitogástalan; vasárnap d. e. szép számmal vannak, de délután kevesebben vannak s az urvacsorával élők száma is lehetne több. Hétköznap csak a bünbánati héten járnak, de akkor is marad fenn kivánnivaló. Az egyháznak összesen 2 hold földje van, melyből 1-et az egyház, 1-et az egyházfi használ. A hivek adójából tartja fenn magát az egyház. 2 tanerős állami iskolája van — az egyik magyar szekció — hol a vallást és éneket Kecskeméty Kálmán lelkész tanitja. Iskolaátadási szerződésük nincs. Az iskola haszonbére nagyon alacsony. Vasárnapi iskolája van, de a nőszövetség alig alakult, már elmulóban van. Az uj énekes könyv bevezetendő. Presbyterium a hiányok orvoslására buzdittatott.

Körözsjánosfalva. Sokkal alacsonyabb nivóju gyülekezet, mint az anyaegyház. 1896-ban adták át az iskolát az államnak, azóta mindig az állami tanitó az előkönyörgő, lelkész csak urvacsorát osztani és presbyteri gyüléseket tartani jár át. Óhajtandó volna megváltoztatni a helyzetet, vagy társegyházzá szervezkedni vagy uj szerződést kötni. Azonban presbyterium s ugy látszik, a hivek is meg vannak elégedve a helyzettel s nem óhajtanak változtatni azon. A vallást és éneket Kerékgyártó Mihály előkönyörgő tanitja.

Városfenes. Népe szorgalmas templomlátogató, vasárnapi iskolája, bibliaköre van lelkész vezetése alatt, nőszövetsége is megalakult, de ez még most csak reménység. Hétköznapi istenitisztelet rendesen csak szerdán és szombaton, mindennap a bünbánati heteken délelőtt és délután tartatik. Fájdalmas jelenség hogy többen hajlandók átpártolni a baptistákhoz, de lelkész jelentése szerint nem katasztrofalis, mert az ilyabbak meg onnan visszatérnek. Anyagi ügyeiket tekintve sok a hátralék, a beszedésre presbyterium mindent megtesz, de egyrészt nem fogadják a szót, másrészt a behajtáskor méltatlankodnak, sőt fenyegető magatartást tanusitanak. Presbyterium

buzdittatott a munkára, jó példaadásra és kötelességei teljesitésében kitartásra. Hétköznapi isteni tisztelet mindennap tartandó.

Itt teszek jelentést arról, hogy a Nagy Gyula várasfenesi tanitó fegyelmi ügye az egyházkerület jogerőssé vált, őt azon helyről elmozditó itéletével befejeztetett s most annak végrehajtása folyik, melyet Nagy Gyula igyekszik tőle telhető minden módon megakadályozni.

Magyarremete. Valláserkölcsi élet megnyugtató, szorgalmas templomlátogatók, de urvacsorával kevesen élnek, presbyter is 1-1 alkalommal csak 4-5. Hétköznapi istenitisztelet csak bünbánati heteken tartatik; lelkész az iskolában szokott gyermekistenitiszteletet tartani. Nőszövetség van és müködik. Az iskolák államiak, de az épület az egyházé; haszonbért az állam nem fizet. Kérték, de választ sem kaptak. Anyagi életüknek főalapja az egyházi malom, mely most 65 köböl gabonáért, fele buza, fele tengeri, bérbe van adva. Iskolái államiak, hol a vallást és éneket Szatmáry István lelkész tanitja kitünő eredménnyel. Presbyterium vallásosságban példaadóan előljárni buzdittatott. Hétköznapi istenitisztelet mindennapon tartandó. Az iskolai haszonbért kérvényezzék meg a püspöki hivatal utján s püspök ur pártoló javaslattal terjeszti fel. Ez azóta meg is történt.

Körözstárkány. Komolyan vallásos, templomjáró, urvacsorával is élő nép, hetenként 2-szer esti biblia órát tartanak, melyre még aratás idején is tömegesen eljönnek este $^1/_2$ 10-kor is; hétköznapi istenitisztelet azonban nincs. E község főlészke a baptistáknak, kik 2 imaházat is tartanak fenn; azonban lelkész jelentése szerint már évek óta nincs kiválás, sőt többen visszajönnek hozzánk. Költségvetésük realis, hátralék kevés. Tanitói fizetések alacsonyak, nem érik el a kerületi minimumnak felét sem. Két iskolája van, melyekben most már kevés a mulasztás, mi tanitónő érdeme, ki a mulasztásokat rendesen kimutatja s előadásokat rendez a gyermekeknek.

A mindennapi hétköznapi istenitisztelet tartása elrendeltetett, presbyterium a tanitói fizetés rendezésére felhivatott.

Kisnyégerfalva. Leányegyház, melyben a közigazgatási teendőket Jakab Viktor belényesi, a lelki ügyeket Szakács Dénes k.-tárkányi lelkész végezi teljesen dijtalanul; előkönyörgő Vidits János tanitó. Vasárnap és ünnepnapokon szorgalmas templomlátogatók, hétköznapokon hetenként 3-szor d. e. és d. u. tartatik istenitisztelet, melyeket igazi lelki készséggel végez az előkönyörgő. Többen átmentek a baptistákhoz s baj van ezek gyermekeinek iskoláztatásával. Anyagi tekintetben szegények, legtöbbjüknek 4-6 hold földjük van.

Püspök ur kitartásra buzditotta a presbyteriumot s azon feltétel alatt, hogy az egyház is eleget tesz iskolafenntartói hivatásának, évi 12000 Lei hozzájárulást igért a kerülettől a tanitói fizetés javitására.

E fiókegyház volt az utolsó gyülekezet a generalis visitatió során. Nem mulaszthatom el kiemelni, hogy a belényesvidéki gyülekezetek meglátogatása alkalmával Jakab Viktor belényesi lelkész, Antal Béla gondnok és 3—4 presbyter k tartóan végigkisérte püspök urat minden egyház meglátogatásában.

A canonica visitatiót teljesitő küldöttségek megvizsgálták az egyházi hivatalos ügyvitelt, az iskolákat és presbyteri gyülést tartottak minden egyházban, melyeken a jelentések szerint a legtöbb helyen szép számmal jelentek meg a presbyterek. Megróvást érdemel a presbyterium Tamáshidán, hol sem gondnok, sem presbyter, Gyorokon, hol csupán a gondnok, Borosjenőn és Szentleányfalván, hol gondnok és 4 presbyter jelent meg az előre meghivott presbyteri gyüléseken.

Az iskolákat és az állami iskolában teljesitett vallás és énektanitást mindenütt megvizsgáltuk s annak eredményeként van szerencsém jelenteni, hogy egyházmegyénkben kitünő tanitók : Nagyszalontán Szentessy Elek, Dr. Szathmáry Istvánné, Medgyessy Gyula, Seress László, Kornya Juliánna, Mikó Pál, Torday Ferenc. Árpádon Koós János és Madaras Károly, Pankotán Szabó Dániel, Tamáshidán Kiss Ferenc, Erdőhegyen Kilin Sándor és Faragó Jolán, Nagyzerénden Juhász Lajos.

A vallástanitást kiváló eredménnyel végezték : Erdőgyarakon és Csegődön Bugyi János, F.-tóton Nánássy Dániel, Belényesben Jakab Viktor, M.-remetén Szathmáry István, Gyantán Ardai Aladár, Szentleányfalván Nagy Dániel, Pankotán Kun Zoltán, Nagyzerénden Csőszné Gajzágó Irma.

A canonica visitatiót teljesitett küldöttségek jegyzőkönyveiből van szerencsém jelenteni a következő fontosabb vagy hatósági intézkedést igénylő ügyeket :

Gyanta. A vallásos és áldozatos gyülekezet ügyei rendben vannak. Belmissiói munkáit buzgó lelkésze csak részben és töredékesen végezhette, mivel az iskolák nem állanak rendelkezésére s a kulturház csak e nyár folyamán lesz készen. Mindazáltal vasárnapi iskolája, nőszövetsége van s gyülekezet hivei is lelkész vezetése alatt 4-szer hetenként magánháznál összegyülekeztek. Iskolái államiak, melyekben a vallást az I osztálynak Ardai Aladár kitünő eredménnyel,

a II—V osztálynak Kálnoky István kántor jó eredménnyel, az éneket minden osztályban Kálnoky István tanitotta. Óhajtandó volna, hogy ezen tiszta magyar községben az állami iskola magyar szekció lenne. Most a 3 állami tanitó közül csak egyik tanitónő tud magyarul, az igazgató keveset és a másik tanitónő egyáltalán nem tud növendékei anyanyelvén beszélni.

Kisháza. Ugy lelkileg, mint anyagilag szegény gyülekezet. Önálló előkönyörgő tanitója van, ki az istenitiszteleteket vasárnap délelőtt végzi, délután már nincs kinek. Több tanerős állami iskolája van, melyben ref. növendékeink vallás és énektanitását az előkönyörgő teljesiti, most már valamivel több eredménnyel, mint az előző évben. A látogatás alkalmával 17 növendékből 9 volt jelen az I—III osztályból, kik imákat, egyes bibliatörténeteket el tudtak mondani. A kevés eredmény oka a sok mulasztás.

Tenkeszéplak-ról most sem jelenthetek mást, mint a mult évben. Ugyanaz a szomoru helyzet. Felügyelő lelkész 2000 L. missiói segélyt kap s igy van némi eszköze a kiszállásokra, vigasztalni a halálra itélt kis gyülekezet egyházunkhoz ragaszkodó hiveit.

Tenke. Buzgó gyülekezet melyben a lelki munkák rendesen folynak. Három iskolája van melyekben a tanitási eredmény jó. Templomát és tornyát kivül belül megujitotta, orgonáját — a háboruban elvitt sipokat is pótoltatva — kijavittatta. A felavatás szép ünnepély keretében augusztus 17-én folyt le a megujitott s zsufolásig megtelt templomban midőn az avató imát főtiszteletü püspök ur mondotta, Ardai Aladár predikált, Jakab Viktor keresztelt. Délután szépen sikerült vallásos ünnepély volt, melyen Nagy Zoltán bibliát magyarázott s a tenkei bibliakör tagjai sólót és duettet énekeltek, vallásos költeményeket szavaltak ; ugy délelőtt, mint délután a tenkei ref. énekkar töltötte ki 4 hangu énekével a szereplők közötti szüneteket ; a vallásos ünnepélyt helyi lelkész záró imája és áldása rekesztette be.

Püspök ur ez alkalmat felhasználta arra, hogy Tenkén is — mely tavaszal kimaradt a meglátogatandó egyházak sorából, — generalis visitatiót tartson. Fogadtatása ünnepélyes, itt tartózkodása ünnep volt, melyben készséggel vett részt s együtt ünnepelt gyülekezetünkkel Tenke más vallásu és nemzetiségü minden lakosa, üdvözlésére megjelentek az egyházak és világi hatóságok küldöttségei. A presbyteri gyülésen további buzgó munkálkodásra, a gyülekezet hiveinek mindenben jó példaadására buzditotta a presbytereket a vizsgálatot tartó főpásztor.

Magyarcsóke. Elaggott beteges lelkésze f. év. április. 1-én nyugdijba ment; ugy az iskolás gyermekek hitoktatásán, mint az egész gyülekezeti életen, meglátszik, hogy elmult évben a lelkész képtelen volt már ellátni hivatalos kötelességeit; a misziói körzet gondozásával megbizott Nagy Zoltán belényesujlaki lelkésznek nem volt arra ideje, hogy a mulasztásokat teljesen pótolja, munkásságának nyomai azonban, — ahová eljuthatott — mindenütt láthatók 18 iskolás gyermekből 11 jelent meg a vizsgálaton; ismeretük fogyatékos, a katholikus iskolába járó 2 növendékünket az elkatholizálás veszélye fenyegeti. Presbytérium és gyülekezet áhitva várja az uj lelkészt, ki azóta már meg is választatott s október 1-én foglalja el állását.

Arad. Népességre második gyülekezete egyházmegyénknek; óriási munkamező, melyet lelkész és a 2 s. lelkész nagyságánál fogva nem bir kellőleg gondozni, bár a belmissziós munka minden ága be van vezetve, de lelkészt az irodai munka, a különböző funkciók, a két s. lelkészt és a kántor-hitoktatót a nagy óraszámban teljesitett vallásoktatás tulontul leköti, ugy hogy a nagy gyülekezet perifériái, még inkább szórványai, — melyeknek egy része már hatóságilag is Aradhoz van csatolva, — nagyon keveset nyerhetnek a lelkipásztori munkából; pedig az anyakönyvi bejegyzések bizonyitják, hogy vannak ott szép számmal református hivek. A vallás és énektanitás sem tudta teljesen elérni a kitüzött célt, minek oka az iskolák szétszórtsága és a begyakorlásra jutott kevés idő. Főként az éneklés bizonytalan. Vasárnapi iskolája 4 vezetővel, — fiu és leány bibliaköre Patay Lajos s. lelkész vezetése alatt, — felnőttek bibliaköre Ajtay Béláné tanárnő vezetése alatt, — énekkara Hirsch József kántor vezetése alatt, — igen agilis Nőszövetsége van és mindenik egyesület áldásosan müködik. Presbytérium állandó figyelemmel kiséri s lelkesen támogatja mindezen munkákat. Nagy segitség volna, ha a meglevő munkaerők mellé egy evangelizáló diaconissa állittatnék be.

Szentleányfalva. Buzgó templomlátogató gyülekezet, melynek körében lelkész és neje vezetése alatt minden belmissziói munka megindult. Állami iskolája van, melyben a vallást és éneket Nagy Dániel lelkész tanitja kitünő eredménnyel. Az állam még mindig nem állitotta be a szerződés értelmében a ref. vallásu, kántorságra kötelezett állami tanitót. Az államnak még békében haszonélvezetre átadott iskolai épületben tanitás nem folyik, de azért az állam nem adta vissza az egyháznak, pedig senkisem gondozza, a mellék épületek már romokban hevernek, a főépület is nagyon megrongált

állapotban van. Az állam haszonélvezeti jogát kérvény utján töröltetni kelene és az egyháznak vissza venni, kijavittatni és belmisszió céljaira használhatná. Ha semmi sem történik, elébb-utóbb összedül. A 12 presbyter közül a presbyteri gyülésen csak gondnok és 4 presbyter jelent meg.

Gyorok. Kicsiny, de hitéért, magyarságáért szivósan küzdő gyülekezet. Lelkésze, — mivel anyagi erő hiánya miatt az egyház tanitót nem tarthat, — maga vezeti az iskolát is, melynek 22 ref. és 23 rom. kath. vallásu növendéke van. Ha utóbbiak szülei szintén hozzájárulnának az iskola fentartásához, ez esetben egyházkerületi segéllyel is egy rendes tanitó beállitása nem volna lehetetlen. Lelkész amennyire hivatalos dolgai engedték, igyekezett az iskolában is a célt elérni. Tanitási eredménye kielégitő, de az ének tanitásánál megjegyeztetett, hogy kevesebb sulyt fektetett a tantervben előirt énekek, mint a „Halleluja" énekes könyvből tanult énekek begyakorlására. A presbyteri gyülésre 1 presbyter sem, még gondnok sem jelent meg.

Pankota. Buzgó, áldozatkész gyülekezet, mely a hivek kevés száma miatt csak nagy erőfeszitéssel tudja fentartani felekezeti iskoláját. A belmissziói munka lelkész vezetésével és a vegyes énekkar kántor-tanitó vezetése alatt szép eredményt ért el. Egy iskolája van, melyben a vallástant Kun Zoltán lelkész, a közismereti tárgyakat Szabó Dániel tanitja mindketten kitünő eredménnyel.

Borosjenő. A pár év előtt uj életre éledt kis egyház sulyos anyagi gondokkal küzd s e miatt nem tud megerősödni. A lelkészi tendőket Borosjenőben és szórványaiban Liszkay Kálmán h. lelkész végezi nagy buzgósággal. Az iskolák mindenütt államiak. A vallás és énektanitást h. lelkész végezte a b.-jenői vizsgálat szerint jeles eredménnyel. A vidéken lakó gyermekek nem jöttek el a vizsgálatra. A presbyteri gyülésen csak gondnok és 4 presbyter jelent meg.

Csermő. A kevés lélekszámu gyülekezet a mult év decemberében elveszitette lelkészét. A lelkészi munkákat D. Kiss Lajos kisegitő s. lelkész végezte, kinek fizetésére és ellátására a kis gyülekezet sulyos terhet vállalt magára, melyet nehezen birnak megfizetni. A hivekben az egyház fentartására meg van az igyekezet, de nagyobbára szegény sorsban vannak. A belmissziói munkák az uj lelkeszre várnak, ki azóta már elfoglalta állását. Az iskolák államiak, melyekben a vallás és énektanitást s. lelkész végezte jó eredménnyel.

Borossebes. Az egyház még mindig nem nyerte vissza az iskola nyilvánossági jogát. Az állami iskolába járó növendékeket a

vallásra és énekre Péter Béla kántor-tanitó oktatta jeles eredménnyel. Buzgó nőszövetsége van, mely saját pénztára és az egyház javára is több szép jövedelmet eredményező mükedvelői előadást rendezett.

Ant. Az egyház lelki és anyagi ügyei teljesen rendben vannak ; belmissiói munkák lelkész vezetése alatt tanitó és presbyterek részvételével rendben folynak ; épületeit a mult évben több mint 600.000 Leies áldozattal gyönyörüen rendbe hozta és az e célra kivetett rendkivüli adóhátralékot hüségesen fizetgeti. Az egyház felekezeti iskolájában az első és második vegyes osztály tanittatott, a III—VII. vegyes osztály növendékei a magyar tannyelvü állami iskolába jártak, hol a vallást és éneket Movik Gyula tanitó oktatta jó eredménnyel.

Feketegyarmat. Az egyházi ügyvezetés rendben van, a belmissziói munkák lelkész vezetése alatt tanitók és presbyterek részvételével rendben folynak. Két iskolája van I—II és III—VII. vegyes osztályu beosztással. Az I. II. osztályu vegyes iskola tulzsufolt, növendékeinek száma 100-on felül van s emiatt tervbe van véve egy két tanerős állami iskola épitése.

Tamáshida. Az egyházi ügyvezetés rendben találtatott. A hétköznapi istenitiszteletek minden napon tartása és az uj énekes könyv kötelező használata bevezetendő. Egy iskolája van, melyet I—VII. osztályban Kiss Ferenc vezet kitünő eredménnyel. Tanitó a belmissiói munkákban is segédkezik.

Vadász. Az egyházi ügyvezetés rendben van. Belmissiói munkák megindultak, a Nőszövetség müködik s az egyházi munkákban a tanitók is részt vesznek. A mindennapi hétköznapi istenitisztelet bevezetendő. Két iskolája van, melyekben a tanitók jeles eredményt érnek el. Jelentetett, hogy a lelkész 10,000 Lei, a tanitók 5000 Lei dijlevél rendezési kárpótlásának, mit eddig a községi segélyből folyósitott részükre az egyház, a jövőben folyósitását azon a cimen, mert a politikai község ez évre nem szavazott meg segélyt, továbbá a két tanitó együttesen 5 köböl buza és 5 köböl tengeri fizetésjavitását azon a cimen, mert a tanitók államsegélyt kaptak, nem hajlandók a jövőben folyósitani. Nagy Sándor tanitó emiatt panaszt tett a püspöki hivatalnál, ki az ügyet megvizsgálás végett f. hó 11-én hozzám letette. Presbytériumot nyilatkozatra felhivtam, válasz eddigelé nem érkezett.

Simonyifalva. E fiókegyházat, melyben reformátusok és ág. evangélikusok laknak s akik nagyobb részben iparosok ; a vadászi lelkész gondozza. Adófizetők száma 100 körül van. Kár, hogy a

két protestáns egyházhoz tartozó hivek nem az összetartásra, hanem a külön szervezkedésre hajlandók. Óhajtandó, hogy mindkét protestáns egyház vezetősége oly irányban igyekezzék hatni hiveire, hogy tartsanak össze s nagyobb mértékben törekedjenek az egyöntetü munkálkodásra. Vadászi lelkész számára missiói segély folyósitandó, hogy a fiók egyház hiveit havonként meglátogathassa, mert a hivek szomjuhozzák az Igét. A 2000 lelken felüli róm. kath. községben állami iskolák vannak, hol a vallást és éneket Posta Emma áll. tanitónő tanitja nagy buzgósággal. Egyházlátogató küldöttség 17 gyermeket talált fent az iskolában. Küldöttség felajánlotta hiveknek és a felügyelő lelkésznek, hogy a nagyzeréndi lelkészi kör ez ősz folyamán szivesen rendez Simonyifalván egy vasárnap délutáni vallásos ünnepélyt.

Erdőhegy. Az egyház lelki és anyagi ügyei rendben vannak. A belmissziói munka minden ága lelkész vezetésével, tanitók és presb. közremüködésével rendszeresen folyik. Lelkész az ipariskolában vallást tanit. Két iskolája van, az I.-II. vegyes osztályt Faragó Jolán, a III—VI. vegyes osztályt Kilin Sándor tanitotta mindketten kitünő eredmennyel.

Ágya. Az egyházi ügyvezetés teljesen rendben van. A belmissiói munka minden ága lelkész vezetése alatt, tanitók és presbiterek, részvételével rendesen folyik. Két iskolája van I.—II. és III.—VII. vegyes osztályu beosztással, melyben a tanitók jeles eredményt mutattak fel.

Szinte. E kis fiók egyházban, mely régebben rendes tanitóval biró leány-egyház volt, Fogarassy Bálint ágyai lelkész végezi a lelkészi teendőket. Az állami iskolába járó ref. növendékeket Soós Jánosné óvónő oktatta nem csak vallásra és énekre, hanem magyar irás, olvasás és számtanra is, és tekintve a rendelkezésére álló heti órai időt : a legjobb eredményt mutatta fel. Óhajtandó, hogy Soós Jánosné, ki igazi magyar kálvinista szellemben végezte a vallás és ének és a legszükségesebb magyar nyelvü oktatást ; a tanitói segélyekből segélyben részesittessék, mert a ref. hivek szegények is és kevés egyháziasságot mutatnak. Maga a gondnok egy desperalt, semmi tevékenységet ki nem fejtő ember. A hivek nem tudnak, de nem is akarnak nagyobb áldozatot hozni éltes, buzgó hitoktatónőjükért s nem is nagyon ragaszkodnak hozzá, pedig Soós Jánosné azt a legnagyobb mértékben megérdemelné.

Bélzeréndd. E kis gyülekezet hivei teljes megelégedésben és szeretetben élnek. A lelkésznek a tanitó a belmissiói munkákban segédkezik és a presbyterek is részt vesznek a vallásos estélyeken,

egyháztársadalmi munkában. A hétköznapi istenitisztelet minden napon tartása bevezetendő. Egy iskolája van, melyben a tanitó jeles eredményt mutatott fel.

Nagyzerénd. A egyházi ügyvezetés teljesen rendben van. A belmissiói munkák lelkész vezetésével, tanitók és presbyterek közremüködésével megindultak. Három iskolája van az első osztályu vegyes iskolát Bokorné Puskás Irma vezette jeles eredménnyel, a másodosztályu vegyes iskola növendékei az állami iskolába járnak, hol a vallást és éneket Csőszné Gajzágó Irma tanitotta kiváló eredménnyel. A III.—VII. fiu osztályt Csősz Ferenc tanitó vezette jeles eredménnyel. A III.—VII. leány osztályt Juhász Lajos tanitotta kitünő eredménnyel. Megállapitotta a küldöttség, hogy a kitogásolt iskolai épületet rendbe hozta az egyház ; azonban a lelkészlak ujjáépitését a jelenlegi gazdasági viszonyok között nem képes teljesiteni.

Az egyházlátogatások anyagi oldalát tekintve jelentést kell tennem azon aránytalan teherviselésről, melyet a csak fuvarral megközelithető egyházak viselnek a vasut mentén fekvő egyházakkal szemben, midőn azok elfuvarozzák a szomszéd egyházba a küldöttséget, ezek vasuti dijait pedig a küldöttség tagjai fedezik az e. m. közpénztárból kiutalt szerény napidijból, minek következtében egyik — csak vasuton bejárható s egymástól távol fekvő egyházakból álló — visitatiós körünkben megtörtént, hogy a küldöttség tagjai — most már egész vasuti dijjal lévén kénytelenek utazni — 200 Leinél több deficittel zárták az egyházlátogatást. Javaslom, hogy közgyülésünk — érvényben hagyván azon eddigi eljárást, hogy a csak fuvarral megközelithető egyházak a szomszédos egyházig egy fuvart kötelesek a küldöttség rendelkezésére bocsátani — határozatilag kötelezze 1-1 körnek a vasut mentén fekvő egyházait, hogy a küldöttség összes vasuti dijait egyenlő arányban felosztva téritsék meg a látogatást teljesitő küldöttségnek, az e. m közpénztárból kiutalt napidijak fennhagyatván a küldöttség személyi kiadásainak fedezésére.

Az egyház és iskolalátogatások rendjére vonatkozik egy másik inditványom. T. i. feltétlen szükség volna arra, hogy a nagy mértékben megsulyosodott tanitási követelményekre tekintettel kivált ifjabb tanitóink a tanitás könyebbségére szolgáló módszereket 1-1 kiváló tanitónk iskolájában meglátnák s ezáltal mintegy gyakorlati utánképzést nyernének. E célt tulajdonképpen a tanitói értekezleteknek kellene szolgálni és elérni. Ámde tanitói értekezletek a mai viszonyok között vagy csak ritkán, vagy mint a gyakorlat bizonyitja, egyáltalán nem tarthatók. Ép azért javaslom, hogy ugy a dékáni,

mint az esperesi látogatások a visitationalis kör területén lakó tanitóir.kat felváltva vigyék magukkal az iskolalátogatásokra s ezen tanulmányutat tevő tanitók esetleg felmerülő költségeit az e.m. közpénztár téritse meg az illető tanitóknak.

A mult e. m. közgyülés óta betöltetett a cserműi lelkészi állás jun. 22-én Bitay Lóránd Zoárd szilágyszegi h. lelkésszel. Állását aug. 1-én el is foglalta. Ugyancsak betöltetett aug. 10-én a magyarcsékei lelkészi állás Versényi Sándor nagymoni lelkész meghivásával. Állását okt. 1-én fogja elfoglalni. Megerősitésük iránt külön szám alatt kérek határozni.

A tanév bezárta óta egyházmegyénk tanitói karában a következő változások történtek: Bokorné Puskás Irma nagyzeréndi tanitónő állásáról lemondott és egyházmegyénkből eltávozott, helyére Balogh Lászlóné Melegh Erzsébet választatott meg az 1930 iskolai évre helyettes tanitóul; Mezőbajjról Koós Gyula Városfenesre h. tanitónak, Bélzeréndről Juhász László Mezőbajra rendes tanitóul, Gyorokra V. Wesmás Károly segédtanitóul megválasztattak. Katonai szolgálata miatt lemondott Kis Lajos ágyai tanitó, és lemondott Vidits János kisnyégerfalvai előkönyörgő. Betöltés alatt van a bélzeréndi, az ágyai II. sz. és a kisnyégerfalvai tanitói állás.

Kiváló tiszteletem kifejezésével vagyok

Tinca—Tenke, 1930 augusztus 30.

Kassay Béla
esperes.

Esperesi jelentés az elnökileg elintézett ügyekről.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Egyházmegyénk 1930 április 24-én tartott közgyülése óta a következő fontosabb ügyeket intéztem el, melyeknek részben tudomásulvételét, részben helybenhagyását, részben megerősitését kérem:

1., Ápr. 26-án a szintei presbyterium 6—1930 sz. kérésére engedélyeztem, hogy 3946·53 Lei kitevő alapjait 1930 dec. 31-ig visszafizetés kötelezettsége mellett kamat nélkül kölcsön vehesse.

2., Ápr. 26-án a feketetóti presbyterium 38—1930 sz azon határozatát, melyszerint Biszák József gyoroki harangöntővel egy 80 és egy 170 kg. sulyu harangot öntet kgonként 175 Lei árban s erre

2821 L. harangalapját és kamatait, a magtárból eladott 15 q tengeri és 5 q buza 5650 L. árát az eddig begyült mintegy 20,000 L. adományt felhasználhassa s a még fedezetlen vételárat az ujabb adományokból, esetleg magtári vagyonából kölcsön vett összeggel fedezhesse.

3., Máj. 28-án az erdőgyaraki presbyterium kérésére engedélyt adtam arra, hogy az egyház özv. Fónagy Györgynétől $^1/_2$ évre utólagosan fizetendő 16 % mellett 20,000 L. ideiglenes kölcsönt vegyen föl.

4., Jul. 21 én megerősitettem az ágyai presb. 39—1929 sz. határozatát, mellyel az egyház szántóföldjeit 10 haszonbérlőnek külön szerződés mellett 1929 okt. 1—1933 szept 30-ikáig haszonbérbe kiadja.

5., Jul. 31-én az árpádi presbyterium 25—1930 sz. határozatát, mely szerint 25,000 L. ideiglenes kölcsönt vesz fel, jóváhagytam azon kikötéssel, hogy azt 1930 dec. 1-ig visszafizetni köteles.

6., Jul. 31-én a várasfenesi presbyterium 19—1930 sz. határozatát, mellyel Makay György II th. az 1930 jul. és aug. havára havi 4500 L. dijjazással ideiglenes kántorul alkalmazta, megerősitettem.

7., Aug. 8-án a cserményi presb. 40—1930 sz. határozatát, mellyel az egyház alapjaiból 3 havi visszafizetés kötelezettségével ideiglenes kölcsönt vesz fel, jóváhagytam.

8., Aug. 9-én a t.-tóti presb. 62—1930 sz. határozatát, mely szerint magtáralapjából a f. évben viszafizetés kötelezetsségével 2337 Leit ideiglenes kölcsönül felvehessen : jóváhagytam.

9., Aug. 13-án a nagyzeréndi presbytérium 40—1930 sz. határozata és bemutatott okmányai alapján Balogh Lászlóné Melegh Erzsébet okleveles tanitónőt a nagyzeréndi tanitóságban az 1930/1 tanévre helyettes minöségben megerősitettem.

10., Aug. 30-án a gyoroki presbytérium 9—1930 sz határozatát, — mely szerint V. Wesmás Károly lelkészt az 1930/31 iskolai évre segédtanitóul alkalmazta, — helybenhagytam.

11., Szept. 4-én a várasfenesi presbytérium 34—1930 sz. határozatát, — mely szerint Koós Gyula volt mezőbajji h. tanitót az 1930/31 iskolai évre h. kántortanitóul alkalmazta, — helybenhagytam.

Kiváló tiszteletem kifejezésével vagyok

Tinca—Tenke, 1930 szeptember 5.

Kassay Béla
esperes.